

עניין: שלשה דברים ציוה אחיתופל

מהר"ל ח"א

שלשה דברים ציוה (שם קמ"ז ע"א). ת"ר ג' אחיתופל וכו'. (פי') דברים צוה אחיתופל את בניו ויש להקשות מה ענין (זה) אל תהיו במחלוקת ואל תמרדו אלו דברים שציוה עליהן ביותר ונראה מפני כי של עצרת ברור ורעו חטים. ראה אחיתופל שהיה

בקושרי' ובמחלוקת ומה שהגיע אליו מפני המחלוקת ואין דבר גדול מזה ולפיכך היה מזהיר על מחלוקת ובדאי אל אחיתופל היה נאה להזהיר על המחלוקת יותר מאחרים כאשר אין חכם גדול יותר מבעל נסיון ולפיכך אמר אל תהיה במחלוקת הוא דבר רע כמו שהתבאר וכדי לחזק יותר אמר שיהיו נוהרים וורזים שלא יבא סבת המחלוקת וסבת המחלוקת הוא מתוך שאין לו חטים וכדאמרין בפרק הוהב לעולם יזהר אדם בתבואה בתוך ביתו שאין מריבה בתוך ביתו אלא בשביל חטים שנאמר השם גבולך שלום חלב חטים ישיביעך הרי שמניעת החטים הוא שמביא לידי מחלוקת ולהסיר סבת המחלוקת אמר דרך רמז וחכמה י"ט עצרת ברור ורעו חטים כלומר שאז יהיה לכם חטים ומפני שעוד יש לחשוש באולי יבא לידי מחלוקת אמר ואל תמרדו במלכות בית דוד ודוקא מלכות בית דוד שהמלך עושה שלום וכמו שאמרנו הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מורא מלכות איש את רעהו חיים בלעו (אבות פ"ג) ולפיכך אמר ואל תמרדו במלכות בית דוד כי אל דוד נתנה המלכות אבל שאר המלכות אין לו קיום ואדרבא כאשר יש מלכות אחרת מפני שאין ראוי אליו המלכות מתחדש המחלוקת וכמו שהיה אצל שאול שלא היה ראוי לו המלכות ונתחדש מלחמות. ועוד יש לפרש כי ג' צוואות אלו כנגד ג' שלימות שהאדם צריך, האחד שלום בית הוא ראשון וכנגד שלום בית אמר י"ט עצרת ברור ורעו חטים כמו שהתבאר כי החטים גורמים שלום בית דכתיב השם גבולך שלום חלב חטים ישיביעך והוה השלום הראשון והוא שלום בית. השני הוא שלום איש את רעהו חוץ לבית וע"ז אמר אל תהיו במחלוקת והוה השלום איש את רעהו. השלום השלישי הוא מצד שלום האומה בכללה מצד השונאים והמתנגדים הבאים על האומה וכנגד זה אמר ואל תמרדו במלכות בית דוד שהוא מוכן ועומד בפרט לדבר זה להציל אותם מיד שונאיהם שלכך נתן הש"י מלכות זה כדי לעשות לשום מן האומות ואלו מלכות אחר אינו מוכן לזה כמו שהוא מוכן לזה מלכות בית דוד. ובספרי (נשא) וישם לך שלום זה שלום מלכות בית דוד שתראה מזה כי מלכות בית דוד הוא שלום ישראל שהרי עליו הכתוב אומר וישם לך שלום והוא עד ע"פ זה, וזה נכון *.

בן יהוידע

דף קמ"ז עמוד א': תנן רבנן שלשה דברים צוה אחיתופל את בניו אל תהיו במחלוקת, ואל תמרדו במלכות. ב"ר וי"ט של עצרת ברור ורעו חטים. ג"ל כש"ד נעם לשלשה דברים אלו דש"י להדיר, כי ידוע מ"ש מהר"י ז"ל, מחלוקת דואג עם דוד הע"ה היתה בענין רוח המואבה שהיה מהרבה אחריו שאינו ראוי לבא בקהל ח"ו, אך מחלוקת אחיתופל היתה מלך בת שבע שהיה מהרבה אחריו שכל על א"ל ואסורה עליו ח"ו, גם ידוע מ"ש המפרשים ז"ל הנעם שלומדים רוח בעצרת, לפי שמהנה י"א דוד הע"ה שטול בעצרת, כי כל מגילת רוח לא נכתבה אלא בשביל יחוס דוד הע"ה, ובין דטול בעצרת לכך קרין רוח בעצרת, ולכן נפטר בעצרת, כי הקב"ה משלים שנותיהן של לדיקים מיום ליום, ובמ"ש על מרע"ה שטול בשבעה באר, ולכן נפטר בשבעה באר, עכ"ל. ולפי"ו בין שנפטר דוד הע"ה בעצרת שהוא יוס שטול בו, בזה נכתב אל הכל שהוא לדיק נמור, דאין כלל זה טיבא שפטר ביום שטול אלא בלדיקים גמורים, כמ"ש רז"ל שהקב"ה מעלה שנותיהם של לדיקים מיום ליום ומחירם לחודש, ובין דנפטר שהוא לדיק נמור שלא חטא בבת שבע, אז נפטר דראוי שהיה שלמה הטול מן ב"ש הוא ימלך במקומו, כאשר בקש הוא לעשות, וידוע דאח"ל החטים חמוצים לשלום, ולכן הרוצה חטים בתלום יג"ה לשלום, שנאמר השם גבולך שלום חלב חטים ישיביעך, ובהו יוכן המאמר שיהא אדם אל תהיו במחלוקת שיהיה חטא עושה עם דוד בענין הרהור שהייתי מהרבה אחריו מלך בת שבע, ושי"ר אל תמרדו במלכות בית דוד, כשתראו שיתלך שלמה בן חתני, ולמר זה בא מצוה של אשה האסורה עליו, ואינו ראוי למלך, יען כי אני טעיתי במחלוקת שלי, ועל כן אין למרד במלכות ב"ד הכ"ז, ויוס טוב של עצרת ברור, ר"ל כאשר יתה ב"ט של עצרת דבר ברור, לביטול המחלוקת, דהיינו כשפטר דוד הע"ה בעצרת, שאז כי ביום יהיה בירור שהוא לדיק נמור ולא חטא בבת שבע, ולגרסה דגרסי וי"ט של עצרת כלול, כלומר כלול בפעירה וכלידה דהיינו עצרת שפטר בה, שאז אותו היום נעשה כלול מן הלידה ומן הפעירה שזה יהיה הוכחה שהוא לדיק נמור ולא חטא ב"ש, אחס ורעו חטים עשו שלום עם ביתו ורעו, כי חטים רומזים לשלום, כי אז נעשה בירור גדול לבטל מעלי הרהור והמחלוקת ששעיתי עמו מקודם :

עין אליהו

(פ"ק) ומה ת"ל היום היום מלאו ימי ושנותי ללמדך שהקב"ה מונה שנותיהם של צדיקים מיום ליום וכו' וא"כ כשמת דוד בעצרת נולד בעצרת ויום הלידה של דוד הוא זכות לכל העולם. לכן אמר להם שלא תמרדו במלכות בית דוד ואז כשלא תמרדו זכותו יעמוד לכם ג"כ ואימתי העיקר הזכות שלו הוא בעצרת ולכן אמר כשלא תמרדו במלכות בית דוד וי"ט של עצרת יהיה ברור מחמת זכות של דוד וכשיהיה ברור אזי תורעו חטים ואז יצליחו.

עוד נראה לי ההמשך אל תמרדו במלכות בית דוד וי"ט של עצרת ברור ורעו חטים דהנה מצינו שיום הלידה של צדיק הוא הצלחה לכל העולם כמבואר (במגילה פ"ק) בעת שהפיל המן גורל על איזה חודש ונפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה אמר נפל לי פור בירח שמת משה והוא לא ידע שבו' באדר מת ובד' באדר נולד. ומבואר בב"מ (פ' השוכר את הפועלים) כולוהו שני יסורי דר' לא אצטרך עלמא למטרא. חזינן מחמת זכות הצדיק התבואה תתברך. ומבואר במדרש (רות) שדוד מת בעצרת ומבואר ברי"ה